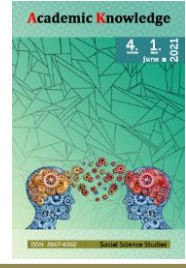

Makalenin Türü / Article Type : Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi / Date Received : 19.03.2021
Kabul Tarihi / Date Accepted : 11.06.2021
Yayın Tarihi / Date Published : 30.06.2021
Yayın Sezonu / Pub Date Season : Bahar / Spring

Derme Dergisinde Yer Alan Âşıklar ve Şairler Üzerine Bir Değerlendirme

Fatih SOLMAZ *

Anahtar Kelimeler:

Derme dergisi,
Folklor,
Edebiyat,
Âşıklar,
Şairler.

ÖZ

Derme dergisi, Malatya Halkevine bağlı olarak çıkmış ve 1937-1950 yılları arasında kültür, sanat, edebiyat, etnoloji, tıp, ziraat alanlarında yayınlar yapmış bir yayın organıdır. Derme dergisi, yayın süresi boyunca bölgede birçok önemli çalışmaların yapılmasına, yayınlanmasına olanak sağlamıştır. Bu dergide yer alan halkbilim çalışmaları ise önemli bir yer tutmaktadır. Çalışmamızda Derme dergisinin tanıtımı yapıldıktan sonra antolojilerde ve edebiyat tarihlerinde yer almayan Malatyalı ve Adıyamanlı âşıklar ve şairler hakkında bilgi verilecektir. Böylece tarihin tozlu sayfaları arasında kalmış ve unutulmaya yüz tutmuş bilinmeyen âşıklar ve şairler edebiyat dünyasına takdim edilerek güncel yazılı literatüre geçirilecektir.

An Evaluation on Minstrel and Poets in Derme Journal

Keywords:

Derme journal,
Folklore,
Literature,
Minstrels,
Poets.

ABSTRACT

Derme is a journal published under the Malatya Community Centers and published in the fields of culture, art, literature, ethnology, medicine and agriculture between 1937-1950. During the publication period of the journal, it has enabled many important works to be done and published in the region. Folklore studies in the collection have an important place. In this study, information will be given about minstrels and poets, whose place and poetry are unknown in Malatya poetry anthologies, which were introduced in Derme journal and we do not have any information about. In this way, both lovers and poets of unknown Malatya will be introduced to the world of literature and transferred to the written literature.

* Doktora Öğrencisi, Hacettepe Üniversitesi, Türk Halkbilimi, solmazfatih93@gmail.com, orcid.org/0000-0003-4777-1649.

Giriş

Dergiler, edebiyat ve bilim dünyasının yenilikçi ve güncel yayın organıdır. Dergiler, tarihe kaynaklık eden birer arşiv olmalarının yanı sıra eğitim ve öğretim aracıdır. Bu bağlamda dergilerin hayatımızdaki yerini ve önemini yadsımak yanlış olacaktır. *Derme* dergisi, Cumhuriyetin ideolojik ve pratik amaçlarını gerçekleştirmek için yayın hayatına başlamış ve birçok önemli çalışmanın yapılmasına, derlenmesine, yayınlanmasına olanak sağlamıştır. Malatya’da çıkan bu Halkevi dergisi, döneminin en önemli eğitim okullarından bir tanesi olmuştur. Tıptan ziraata, edebiyattan sanata hemen her alanda yer alan yazılara ilaveten *Derme* dergisinde halkbiliminin çalışma sahasına giren yazılar da bulunmaktadır.

Tek parti döneminde devlet eliyle uygulamaya konulan eğitim ve kültür kurumlarının amacı, toplumu hızla ilerletmek, laik, pozitivist temelli modern kültürün oluşmasını ve gelişmesini sağlamaktır (Karatepe, 2011: 79; Solmaz, 2019: 391). Malatya Halkevi de 1932 yılında Türkiye genelinde açılan 14 halkevinden birisidir ve tek parti döneminin ideolojik amaçlarına hizmet etmektedir. Yine Malatya Halkevi’nde 20’ si kadın olmak üzere kayıtlı 186 üye mevcut olup, bunlardan 183’ü öğretmen ve memur, diğer 3’ü serbest meslek icra etmektedir. Malatya Halkevi, Dil ve Edebiyat Şubesi (16 üyenin 1’i kadın), Güzel Sanatlar Şubesi (12 üyenin 5’i kadın), Temsil Şubesi (13 üyenin 5’i kadın), Spor Şubesi (31 üyenin 3’ü kadın), Sosyal Yardım Şubesi (77 erkek üye), Kütüphane ve Neşriyat Şubesi (20 üyenin 6’sı kadın) ve Köycülük Şubesi (17 erkek üye), olmak üzere 7 şubesi ile 20 Şubat 1932 yılında faaliyetlerine başlamıştır (Özüçetin, 2016: 214).

Malatya Halkevine bağlı *Derme* dergisi ise 1 Haziran 1937 yılında yayım hayatına başlamış ve 1950 yılına kadar 21 sayı çıkmış, sonrasında yayım hayatı son bulmuştur. Bu dergide tek partinin ideolojisinin propagandası yapılmakla beraber Malatya yöresi her yönden tanıtılmaya çalışılmıştır. Ayrıca *Derme* dergisinde, edebiyattan sosyolojiye, tarihten coğrafyaya, tıptan hukuka birçok konuda yazılmış makaleler, tanıtım yazıları ve monografiler bulunmaktadır.

Derme dergisinde halkbiliminin/halk edebiyatının araştırma sahasına giren birçok âşık ve şairin şiirleri yer almaktadır. Bu âşıkların ve şairlerin adları; Arapkirli Rengî, Karahüyüküklü Âşık Ali, Âşık Balı (Ali Altın), Dilekli Ramazan, Fehmi Gür, Hicrî (Abdurrahman); Sun’i-i Dai, Taip, Şair Abdurrahman, Şair Remzi, Şair Akif ve mutasavvıf Niyazi-i Mısırî’dir. Bu dergide yer alan Niyazi-i Mısırî ve Fehmi Gür, Ali Balı dışındaki âşık ve şairler hakkında henüz kapsamlı bir çalışma yapılmamıştır.

Bu çalışmada *Derme* dergisinde yer alan âşıkların ve şairlerin biyografisi hakkında kısa bilgiler verildikten sonra şiirlerinden örneklerle yer verilecektir. Böylece edebiyat tarihlerinde ve antolojilerinde adları bilinmeyen âşıklar ve şairler tarihin tozlu sayfalarından çıkartılarak edebiyat bilim dünyasına tanıtılacaktır.

1. Derme Dergisinde Yer Alan Âşıklar

Derme dergisinde yer alan ve haklarında pek fazla bilgiye yer verilmeyen âşıklar; Arapkirli Rengî, Karahüyüküklü Âşık Ali, Âşık Balı (Ali Altın), Dilekli Ramazan, Fehmi Gür, Hicrî (Abdurrahman)’dir. Bu âşıklardan Fehmi Gür ve Âşık Balı dışında diğer âşıklar hakkında müstakil çalışma yapılmamıştır.

1.1.Arapkirli Rengî

Derme' nin 11. sayısında *Malatya'nın Meşhur Simaları* adlı başlıklı yazıda yer alan ve hakkında bilgi verilen âşık, Arapkirli'dir olup 19. yüzyılda yaşamıştır. Bu yazıda âşık olması dışında hayatı hakkında herhangi bir bilgi mevcut değildir. Fakat makalenin yazarı M. Aray, Rengî hakkında şu şekilde bahsetmektedir: “ışu nuşa düşkün, mahubperest, heccav bir adamdır” (*Derme*, S.11: 14). Oysa şiirlerine bakıldığında Rengî'nin Divan edebiyatı tesiri ile aruzla yazdığı gazel, kaside ve müstezatlarının olduğu görülmektedir. Rengî'nin bir diğer özelliği ise hiciv tarzında yazdığı şiirlerindeki üslubunun orijinalliğidir. Divan edebiyatı etkisinde şiir yazan Rengî, hece ölçüsüyle yazdığı şiirleriyle de kendisinden söz ettirmektedir. Âşığın hece ölçüsüyle yazdığı şiirlerde konu olarak hem ilahî hem de beşerî aşk kendisini göstermektedir. Kısacası Rengî, Divan edebiyatının aruz ölçüsüyle ve Halk edebiyatının hece ölçüsüyle şiirler yazmış önemli şahsiyetlerdendir.

Nefesin erişse sular kururmuş,
Hasretin dağları tutuşturmuş,
Önünde elleri bağlı dururmuş,
Leylâyı arayan Hakk âşıkları.
***

Kaç bahar yaşattın o gür ahengi,
Şimdi toprak mısın ey koca **Rengî**,
Garip mezarında yok bir çelengi,
Dolanmış yabanın sarmaşıkları.
***

Ne misli var ne akranı var ne dengi,
Müjgân taburlanmış atar levengi,
Gül mü, menekşe mi, sümbül mü rengi,
Rengî vafın fark eder yok, sezer yok.

1.2. Karahüyüküklü Âşık Ali

Şemsi Belli'nin hakkında bilgi verdiği Âşık Ali, Malatya'nın Arguvan ilçesinin Karahüyük köyünde dünyaya gelmiştir. Şemsi Belli, âşıkla bir tren seyahatinde karşılaşmış olup onun hakkında şöyle bahsetmektedir: “Adana yoluyla İstanbul'a gelen trenin üçüncü mevki kompartmanlarından birinde dört yol arkadaşıyla karşı karşıyayım. Bunlardan birisi gözü görmeyen, yirmi beş yaşlarında bir köylüydü. Yanı başındaki rafta biri karadüzen diğeri bağlama olmak üzere iki saz vardı”(Derme, S.18: 23). *Derme* dergisinden hareketle ulaştığımız bilgilere göre Karahüyüküklü Âşık Ali, 1920 senesinde Arguvan'da dünyaya gelmiş, gözlerini üç yaşında geçirdiği çiçek hastalığı neticesinde kaybetmiştir. Küçük yaşata birçok sıkıntıya duçar olan Âşık Ali, on yaşına girdiğinde babasını da kaybetmiştir. Bütün bu sıkıntılar onun şiirlerine konu olmuştur. On altı yaşında saz çalmaya başlayan Karahüyüküklü Âşık Ali, irticalen şiir söylemiştir. Âşık Ali, Adana, Mersin, Tarsus, Islahiye, Maraş, Sivas, Gaziantep gibi birçok şehri gezerek sanatını icra etmiştir.

Üç yüz elli hane mevcut köyümüz,
Dertlere dermandır serin suyumuz,
Bellidir her yerde güzel huyumuz,
Ne yazık ki ağaçsızdır köyümüz.

Batısında hüyük gibi yığması,
Orada yaşar atilerin hülyası,

Duvarları kerpiç, taştır binası,
Oturmaya münasiptir köyümüz.

Üç pınarı vardır biri umumî,
Bakarsın karşıdan gelir bir hûrî,
Dinleri Muhammed, imamı Ali,
Ne yazık ki talihsizdir köyümüz.

Yaz gelince koyun kuzu meleşir,
Çiftçileri tarlalarda dolaşır,
Çocuklar ellerinde sümbül bölüşür,
Gülü burcu burcu kokar köyümüz.

Çiftçisi çok ama yeri pek dardır,
Malatya'ya gitmek gayet de zordur,
Hele ilkbaharda Kuruçay vardır,
Yolsuzluktan perişandır köyümüz.

Şendir Malatya'nın köyleri şendir,
Köyümüz bunlardan gonca bir güldür,
Bizim halimizi başkente bildir,
Kazalığı arz eyliyor köyümüz.

Var olsun İnönü, anlar özümüz,
Hükümet her zaman yapar sözümüz,
İrfan ocağıyla doldu gözümüz,
İlçeliğe münasiptir köyümüz.

Âşık Alim, söyle lafın bitmesin,
Köyümüzün bülbülleri ötmesin,
Bana sebep olan olup yetmesin,
Yaktı beni kül eyledi köyümüz.

Âşık Ali'ye ait bu destan, Karahüyük köyünün güzelliklerinden, sosyo-ekonomik problemlerinden, devlet ricalinden buldukları taleplerden bahsetmektedir. Dünyaya gözleri kapalı, gönül gözü açık, kendisi derya olan Âşık Ali, şiirlerinde toplumsal ve bireysel konulardan sıkça bahsetmiştir. Karahüyükü Ali üzerine yapılmış herhangi bir çalışma yoktur.

1.3. Âşık Balı (Ali Altın)

Derme dergisinin 19. sayısında Nüvit Yetki'nin tanıttığı âşık hakkında sadece kısa bir biyografi yer almakta ve onun şiirinden bir örnekler bulunmaktadır. Âşık Balı'nın adı Ali Altın'dır. Balım Sultan'a ithafen kendisine Balı adı verilmiştir. Âşık Balı, 1907 yılında Keban'ın Tahir nahiyesine (Arguvan) bağlı Kesirik'de (Gümüşlü) dünyaya gelmiştir. Babası Bayraktaroğulları'ndan Hüseyin Bey, annesi Zehra Hanımdır. Balı'nın ailesi yörenin ileri gelenlerindedirler (Şentürk- Gülseren, 1991: 16; Solmaz, 2020: 27). Ali Altın, beş çocuklu bir ailenin en büyüğüdür. I. Dünya Savaşı'nın başlamasıyla beraber Hüseyin Bey askere alınmasının ardından Zehra Hanım zorluklarla mücadele ederek beş çocuğunu büyütme

çalıştıysa da yoksulluk ve hastalıktan iki çocuğunu kaybetmiştir. Bütün bu sıkıntılara daha fazla dayanamayan Zehra Hanım da kısa bir süre sonra vefat eder. Bu olaydan sonra Âşık Balı on iki yaşında gurbete çıkmış ve Sivas, Tokat, Zile, Amasya, Çorum gibi birçok il ve ilçeyi dolaşmıştır. Çorum'un Sungurlu kazasının Yenice köyünde "İbiş Ağa" adlı bir zatın yanında rençberlik yaparak hayata tutunmaya çalışmıştır (Emir, 2004; Solmaz, 2019b TEİS; Kavruk vd., 2006; Gülseren vd., 1991, C.2).

Âşık Balı, okuma ve yazmayı ilkokulda öğrenmesine rağmen kendisini tam olarak askerlik döneminde geliştirmiştir. Âşık Balı, askerden geldikten sonra iki evlilik yapmış ve bu evliliklerden altı çocuğu dünyaya gelmiştir. 1954 yılında Arguvan'a hizmetli olarak atanan ve çalışmaya başlayan Balı, 1980 yılında vefat eder ve köyü Gümüşlüye defnedilir (Kavruk- Özer, 2006: 38). Balı, badeli bir âşıktır ve Veysel Şatıroğlu ile atışma yapmıştır (Emir, 2004). Balı'nın şiirinde Alevilik düşüncesi, erkân ve öğretileri önemli yer tutmaktadır. Bizzat zâkir olan Âşık Balı, tasavvufun yanı sıra bireysel aşklarını ve toplumsal konuları da ihtiva eden şiirler yazmıştır. Ayrıca Âşık Balı, 2005 yılında Kültür Bakanlığı tarafından Yaşayan Halk Ozanı unvanı verilen Sevim Emir'in (Karagünlü) babasıdır. Ve kızının da ozan olmasında doğrudan katkısı vardır (Solmaz, 2019b: TEİS).

Açma derdim içerimde sızımı,
Ah çektikçe kan bürüyor gözümü,
Silah sanma elimdeki sazımı,
Kaçma ceylan kaçma avcı değilim.

Ahum benim sana yoktur zararım,
Dost yitirdim yana yana aradım,
Eğlen canan senden canan sorarım,
Kaçma ceylan kaçma avcı değilim.

Âşık Balı söyler gezem, dolaşam,
Geçit ver yücedağ üstünden aşam,
Siz de dua edin varam kavuşam,
Kaçma ceylan kaçma avcı değilim.

1.4. Dilekli Abuzer

Nüvin Yetkin'in *Derme* dergisinin 18. sayısında, hakkında bilgiler verdiği âşık, 1920 yılında Malatya'ya 150 km uzaklıktaki Dilek köyünde dünyaya gelmiştir. Yetkin'e göre bu âşık: "Nota bilmiyor, büyük bir üstadın talebesi de değildir. Sazı kendi kendisine öğrenmiş, sazına içinin temiz heyecanlarını, eninlerini, şikâyetlerini, sevgilerini ve okşayışlarını" (Derme, S.18: 22) aktararak şiirler söylemiştir. Dilekli âşık, kendi üslubunu ortaya koymuş ve şiirlerinde yine kendi iç dünyasını aktarmaya çalışmış gerçek bir ustadır. Kendisinin hiçbir ustası olmamakla beraber, zamanla söyleme ve icrasıyla kendisini usta bir âşık olarak kabul ettirmiştir. Üzerine herhangi bir müstakil çalışma bulunmayan bu âşığın da şiirleri hakkında pek az bilgiye sahibiz.

Şu karşiki dağları yarsalar,
İçindeki gonca gülü derseler,
Herkesi sevdiğini verseler,
Devlet olsam böyle ferman ederim.

1.5. Fehmi Gür

Fehmi Gür, 1914 yılında Arapkir'in Bostancık köyünde doğmuştur. Babasının adı Mehmet, annesinin adı Esmâ'dır. Fehmi Gür, zor şartlar altında hayatını sürdürürken çiçek hastalığına yakalınmış ve gözlerini kaybetmiştir. O da birçok âşık gibi âma olduktan sonra kendisini şiire ve sanata vermiş, yaşadığı bölge halkının ve insanlığın ortak duygularını konu alan şiirler yazmıştır. *Derme* dergisinin 16. sayısında M. Kemal Beşer, âşığın hayatı hakkında kısa bilgi verdikten sonra şiirinden bir örnek koymuştur. 1982 yılında dünya sılası biten âşık, beşeri aşktan ilahi aşka, bireysel yaşanmışlıklardan toplumsal olaylara kadar hemen her şeyi şiirlerine konu edinmiştir. Ramazan Çiftlikçi (2000), Fehmi Gür'ün hayatını, sanatını ve şiirlerini konu edinen iki ciltlik çalışma hazırlayarak müstakil bir eser yayınlamıştır. Bu kitapta âşığa ait 900 şiir tespit edilmiştir.

Ezel ezelinden gönlümü verdim,
Kimse bilmez ben ne devlete erdim,
Âlem-i manada cemalin gördüm,
Dünyanın altını bize pul gelir.

Fehmi der ki saydım altmış üç dedi,
Emir geldi sevgilime göç dedi,
Nice hüküm sürsem sonu hiç dedi,
Bir aşığa hırka ile şal gelir.

2. Derme Dergisinde Yer Alan Şairler (Klasik Tarzın Temsilcileri)

Derme dergisinde klasik tarzda, aruz ile şiir yazan birçok şairin adı geçmektedir. Bu şairler; Sun'î-i Dâî, Taip, Şair Abdurrahman, Şair Remzî, Şair Âkif, Şair Âsım, Şair Ata ve mutasavvıf Niyazi-i Mısırî'dir. Niyazi-i Mısırî dışındaki şairler hakkında müstakil bir çalışma yapılmamıştır. Aşağıda klasik tarzda şiir yazan şairlerin biyografileri hakkında bilgi verilip şiirlerinden örnekler konulmuştur:

2.1. Sun'î-i Dâî

Abdullah Öztemiz, *Derme*'nin 20. sayısında kaleme aldığı yazısında Sun'î-i Dâî'nin "Koca Vaiz" adı ile bilindiğini ve I. Ahmed, II. Osman, I. Mustafa ve IV. Murat devirlerinde yaşamış bir şair olduğunu belirtmektedir (Derme, S. 20: 9). Sun'î-i Dâî'nin asıl adı Sunullah Efendi'dir ve türbesi Malatya'nın Battalgazi ilçesindedir. "Koca Vaiz" türbesi Malatya halkı tarafından sıkça ziyaret edilen kutsal mekânlardan bir tanesidir (Kavruk, vd., 2006: 612). Sun'î-i Dâî, IV. Murat'ın Revan, Bağdat seferlerine karşı söylediği methiyeleri, Halep Kalesi'nden cirit atışlarını tasvir ettiği manzumeleri, Malatya hâkimi Mümin Paşa'nın icraatları üzerine yazdığı şiirleriyle tanınmaktadır.

Târîh-i Berây-ı Kudûm (Mümin Paşa- Hâkim-i Malâtıya)

Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün

Bu kıbâb-ı feleğe bânî-i kâh-i gerdün

Yer yer envâr-ı ibâdâtı 'imâd eyledi hep

Bes kimin olsa dilinde bu mefâtih-i du'â

Her ne bağı kapı varise küşâd eyledi hep

'Azm ü recm idince ser-bâz-ı guzât-ı kudemâ

Çün Malâtıya diyârında cihâd eyledi hep

Mevlîdi Seyyid Gâzî'ye gâlib bir Gâzî
Cevri bâzâr-ı nihâyâyı kesâd eyledi hep

Es'ad-ı lutf u 'atâ Hazret-i Mümin Paşa
Hâkim olup keremi halkı âbâd eyledi hep

Feyz-i Hakdan dedi bu **Sun'î Dâî** târihin
Geldi ol mü'min [ü] müslimleri şâd eyledi hep

2.2. Taip

Derme'nin 19. sayısında, *Malatya Şairlerinden* başlığı altında Abdullah Öztemiz'in hakkında bilgi verdiği Taip'in asıl adı İbrahim'dir ve 19. yüzyılın ilk yarısında, II. Mahmut döneminde yaşamıştır (Derme, S.19: 14). Divanından anlaşıldığı üzere Taip, birçok memleket gezmiş ve çeşitli aşk maceraları yaşamıştır, yirmi yıl gurbet hayatı yaşadktan sonra tekrar Malatya'ya dönmüştür. Taip'in edebi kişiliğine bakılırsa, Fuzulî, Rûhî-i Bağdadî ve Niyâzî-i Mısri'nin tesirinde şiirler yazdığı görülmektedir. Divan sahibi olan Taip, bahsedilen büyük şairlere nazireler yazmıştır. Şiirlerinde aruza hâkim ve söyleyişte orijinallige sahip olduğu ortadadır. Taip'in divanı; talik yazıyla kaleme alınmış, yüz yirmi sahifedir ve içerisinde gazel, müstezat, müseddes, muhammes olmak üzere toplamda 316 şiir vardır. Şair Taip'in divanının tek yazmasının Abdullah Öztemiz'in kütüphanesinde olduğu bilinmektedir.

Ey meh-i nakşî nigâr, giryân olursun 'âkıbet,
Sen de benden bin beter nâlân olursun 'âkıbet,

Şimdilik bir nev-civân sâhib-zamânsın sevdiğim,
Bir gün ola zâr ü ser-gerdân olursun 'âkıbet,

N'eyledim n'ettim sana ben diyesin ey meh-cebîn,
Kıldığın çevre hemân pişmân olursun 'âkıbet,

Ref olup nûr-ı ilah'î mâh-ı hüsnünden senin
Fâş u rüsvâ 'âleme destân olursun 'âkıbet,

Sen ki zannetme dil-i nâ-şâdı hürrem eyledim,
Sînesin **Taib** gibi sûzân olursun 'âkıbet

2.3. Şair Remzî

1848 yılında dünyaya gelen Remzî'nin asıl adı Mehmet Mevlut'tur ve aslen Arapkirli'dir. Avşaroğlu sülalesine mensuptur ve Urfa Valisi Topal Yusuf Paşa'nın akrabasıdır. 1907 yılında vefat eden Remzî, memleketine defnedilmiştir. Şiirlerinde Remzî mahlasını kullanan şair, aruz ölçüsüyle şiirler yazmıştır. Şairin yazılı ve basılı eseri yoktur. Şiirleri başkaları tarafından kayıt altına alınmıştır ve bir elin parmağını geçmeyecek sayıdadır (Derme, S. 17: 6; Kavruk, vd, 2006: 582). Şair Remzî hem hece hem de aruz ölçüsüyle şiirler yazmıştır.

Bülbülüm başladım feryâd etmeğe,
Aç hüsnün bâğını yaz eyle bâri,

Tâkatim kalmadı cevrin çekmeye,
İhsânın yok ise nâz eyle bâri.

Güzeller içinde bir nam kurmuşsun,
Canımın sevdiği dilber imişsin,
Remzi'yi öldürürüm demişsin,
Bâb-ı ihsânını tez eyle bâri.

***

Nûr-ı vechin pek münevver lebleri mercân mısın?
Dehr içinde yok misâlin âfet-i devrân mısın?

Şol müzeyyen cânını tezyin edersin nâz ile
Sevb-i fahr ile bezenmiş Yûsuf-ı Kenân mısın?

Bu kadar dilberin bezmin temâşâ eylerim,
Hulk-i evsâfın güzeldir, sevdiğim cânân mısın?

Hüsnünü meth etmeye bu dilde kudret kalmadı,
Cennet-i me'vâ içinde hûrî vü gilmân mısın?

Aşk ile mest olmuşam ki serde akıl kalmadı,
Remzi'yi kılsana ferâgat, rüsvâyı cihân mısın?

2.4.Şair Âkif

Derme'nin 17. sayısında Zeki Adıyaman'ın kaleme aldığı ve tanıtımını yaptığı Âkif, 1881 yılında Adıyaman'da doğmuştur ve 1933'te yine burada vefat etmiştir. Âkif, zor şartlar altında hayatını sürdürmüş ve maddi sıkıntılar çekmiş bir şairdir. Şair sert mizacı ve hicivci tarzıyla da öne çıkmaktadır. Bir gün kendisine haksızlık yapan kadıya karşı söylediği veciz beyiti, onun haksızlıklara karşı nasıl davrandığını ortaya koymaktadır. "*Beni darbettin ey Bay hazreti sanma ki helal ettim/Seni bir babı âlişana arzihal ettim.*" (Derme, S.17: 7; Bilgin, 2015: 381). Âkif üzerine yapılmış herhangi bir müstakil çalışma bulunmamaktadır. Antolojilerde de hakkında kısa bilgilere rastladığımız şair, sadece yaşadığı yörede bilinmektedir.

Âhı kim neyleyeyim gün-be-gün artar kederim
Ne belâdır ki tükenmez bu benim derd-i serim

Yine eflâka çıkar derd-i dilin nevhaları
Korkaram ki seni ey mâh yakar âh-ı şererim

Varsın âlâm-ı gamım cümlesini bâr etsin
Bu da bir çilledir ey dil kaderimdir çekerim

Günde bin hâl ile eyvah diger-gûn oluram
Daha bilmem ne kara günlere saklar kaderim

Âkifâ yâr-ı vefâ görmedim eyvah âhir
Göz açık bağı yanık sîne kızıl kan giderim

2.5. Şair Âsım

Adıyaman kütüğüne kayıtlı şairlerdendir. Âsım Efendi, 1839 yılında doğmuş ve 1909'da yine Adıyaman'a defnedilmiştir. Mesleği devlet memurluğu olan şair, hayatında birçok maddi sıkıntılar çekmiştir. Âsım'ın üzerine yapılmış herhangi bir çalışmaya rastlanılamamıştır. Orta seviyede Arapça ve Farsça bilen Âsım'ın şiirleri; gazel, methiye, naat, müfretlerden meydana gelmektedir (Derme, S.16: 17). Âsım hoca naat ve methiyeleriyle adından söz ettiren şairlerdendir (Bilgin, 2015:163).

Fitil-i şem'-i bezmi rîşte-i cânımdan alsınlar,
Mey-i yâkûtu fem-i çeşm-i giryânımdan alsınlar,

Deyin bülbüllere kuş gibi geçsinler çimenlerden,
Usûl-i âh u zârı kalb-i nâlânımdan alsınlar,

Beni rüsvâ eder dîvâne dil yanımda durdukça,
Anı Allah için ehl-i vefâ yanımdan alsınlar,

Haber ver ey sâba, gevher-i fîrûşânı bedahşâne,
Akî lâ'l-ı gülgûnu kızıl kanımdan alsınlar,

Gürûh-ı şairân-ı asrı **Âsım**, arz-ı şerh eyle,
Rüsûm-ı şî'r-i pâki met-i dîvânımdan alsınlar.

2.6. Şair Ata

Zeki Adıyaman'ın *Derme'*de kaleme aldığı Şair Ata, 1874 yılında Adıyaman'da dünyaya gelmiş ve 1933 senesinde memleketinde vefat etmiştir. Tam adı Nakipzâde Atâ Efendi'dir. Medrese tahsili görmüş şairin; müfred, gazel, tarihçe tarzında yazdığı aruzlu şiirleri bulunmaktadır (Bilgin, 2015: 443; Derme, S.19: 17). Müfretlerinden örnekler:

Hâlik'tan utan rızkı sakın gayriden umma
Müsbet olan rızkı rızk-ı Alellâh'ı unutma

***

Tâli'im şol hâldedir ki şemsten nûr istesem
Ya döner garbe gider ya bulutta gizlenir

2.7. Hicrî (Abdurrahman)

Şair Abdurrahman 1864 yılında Adıyaman'da doğmuştur ve 1936'da vefat etmiştir. Şiirlerinde mahlas olarak Hicrî'yi kullanan şair, naat ve tahmisleriyle meşhurdur. Üzerine yapılmış müstakil bir çalışma olmayan Hicrî hakkında pek az bilgiye sahibiz.

Na't

Pertev-i hüsn ü kudûmun âleme verdi ziyâ
Doğdun ey şâh-ı risâlet nûru nev geldi aya
Tâze cânlar bahş kıldın ey Habîb-i Kibriyâ
Şevk-i şâd ile deriz biz yâ Muhammed merhabâ

Hazret-i Âdem'den evvel rûhunu halk etti Hak
Leyki hilkâtte sana ol etti işbahan sabak
Şimdi ufk-i maksada geldi tulû'unla şafak
Subh-ı sâdık eyledi feyz-i müebbet merhabâ

Şân-ı ulviyyette mümtâz-ı cihânsın tâ ebed
Nâm-ı iclâlinle birleşti hemen ism-i Ahad
Ümmetin elbet diler her hâl için senden meded
Sensin ancak bu meziyetle müeyyed merhabâ

Nur-ı pâkin şa'saa bahşa-yı dünyadır bugün
Kayd-ı gamdan kâinât mutlak muarrâdır bugün
Feyz-i revnak-dârdan âlem musaffâdır bugün
Makdem-i teşrifin oldu feyz-i emcet merhabâ

Yâd-ı mevlûdunla **Hicrî** derdmend-i pür-zünûb
Eyler istişfâi senden hâmil-i derd-i uyûb
Nârından âzâde kılsın bizi Allamü'l-guyûb
Afv ü safha mahşer-i kübrâda mesned merhabâ

Sonuç:

Malatya Halkevine bağlı olarak Haziran 1937 senesinde çıkmaya başlayan *Derme* dergisi birçok alanda yaptığı tanıtım ve tasvir yazılarıyla eğitim, kültür ve sanat alanına önemli katkılar sağlamıştır. Çalışma alanları arasında halkbilimi ve halk edebiyatının da ağırlıkta olduğu *Derme* dergisinde antolojilerde adlarına rastlanmayan âşıkların ve klasik şairlerin adına da rastlanılmaktadır. Yaptığımız inceleme neticesinde, *Derme* dergisinde beş tane hece ölçüsüyle yazan âşık, yedi tane de aruz ölçüsünü kullanarak şiir yazan şaire rastlanmıştır. Bunlardan Fehmi Gür, Ali Altın ve Niyazi Mısırî adına müstakil çalışmalar yapılmış olup diğer âşıklar ve şairler hakkında çalışma bulunmamaktadır.

Yapılan bu çalışmayla beraber *Derme*'nin belleğinde bulunan adı ve şanı bilinmeyen şahsiyetler gün yüzüne çıkartılmış ve edebiyat literatürüne kazandırılmıştır. Ayrıca âşıkların ve şairlerin biyografilerinin altına şiirlerinden örnekler konulmuştur. Böylece tanıtılmış olduğumuz isimlerin hem kimlikleri hem de edebî yönleri aşık kılınmıştır.

KAYNAKÇA

- Bilgin, M. Ş. (2015). Adıyamanlı Divan Şairleri ve Şiirleri, Ankara TDV Yayınları.
- Çiftlikçi, R. (2000). Arapkirli Halk Şairi Fehmi Gür I_II, Malatya: Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Derme, S.11, Malatya, 1939.
- Derme, S.12, Malatya, 1939.
- Derme, S.16, Malatya, 1945.
- Derme, S.17, Malatya, 1945.
- Derme, S.18, Malatya, 1946.
- Derme, S.19, Malatya, 1946.
- Derme, S.20, Malatya, 1947.
- Derme, S.21, Malatya, 1950.
- Emir, S. (2004). Arguvanlı Âşık Balı Günlüğü Ve Şiirleri, Malatya: Rektur Matbaası.
- Gülseren, M.- A.Ş. (1991). Malatyalı Şairler Antolojisi 2. Cild, Malatya: Yenimalatya Gazetesi Ofset Tesisler.
- Kavruk, H.-M.Ö. (2006). Geçmişten Günümüze Malatya Şairleri, Malatya: Malatya Belediyesi Kültür Yayınları.
- Özüçetin, Y. vd. (2016), "Malatya Halkevi ve Faaliyetleri", Uluslar Arası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cild:9, S.46, pp. 221-244.
- Solmaz, F. (2019a). "Derme Dergisinde ve Malatya'da Folklorik Unsurlar", Sosyal Bilimler Dergisi / The Journal of Social Sciences, C.42, pp.390-408.
- Solmaz, F. (2019b). "Âşık Balı", Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü II, Ankara: Ahmet Yesevî Uluslararası Türk- Kazak Üniversitesi.
- Solmaz, F. (2020c). "[Yaşayan İnsan Hazinesi/Halk Ozanı Sevim Emir \(Karagünlü\)](#)", Karabük Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi, C.4, S.1, pp.26-48.